

Handläggare
Carolina Bjurling &
Roger Mellroth
Telefon: 08-508 10 052

Till
Östermalms stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2020 med inriktning 2021 och 2022 för Östermalms stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden fastställer underlag för budget 2020 med inriktning 2021 och 2022.

Christina Klang
Stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	4
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	4
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	4
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden	5
2 Nämndens verksamhetsområde	5
2.1 Förskoleverksamhet	6
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	8
2.3 Äldreomsorg.....	9
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	12
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri	12
2.6 Stadsmiljöverksamhet	15
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	16
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	17
2.9 Övrigt	18
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	19
3.1 Drift.....	19
3.2 Investeringar.....	21
4 Lokalförsörjningsplan.....	21
4.1 Inledning	21
4.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler	22
4.3 Kapacitetsbeskrivning.....	22
4.4 Förändringar i lokalbeståndet.....	22
4.5 Kostnadsutveckling.....	23
4.6 Effektiviseringsmöjligheter.....	23
4.7 Övrigt	24

Bilagor

Bilaga 1: SDN10 2020-2022

Bilaga 2: Önskemål av klimatinvesteringsmedel 2020-2022

Bilaga 3: Investeringsönskemål 2020-2022

Bilaga 4: Lokalkapacitet förskolelokaler

Bilaga 5: PM Norra Djurgårdsstaden

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Nämndens övergripande strategiska satsningar för att bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål under treårsperioden presenteras nedan. Kärnverksamheternas redogörelse, analys och prioriteringar presenteras i efterföljande avsnitt.

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- Fortsatta satsningar för förskolornas ledning och personal för att skapa likvärdiga villkor för alla barn i förskolan.
- Fortsatt arbete med digital kompetens för alla barn i enlighet med läroplansuppdraget.
- Fortsatt arbete med stadens program för barnets rättigheter och inflytande samt implementera barnrättsperspektivet i socialtjänsten.
- Fortsatt satsning på och utveckling av säkerhetsnätverket bestående av säkerhetsansvariga för samhällsviktiga funktioner inom stadsdelsområdet.
- Utöka och synliggöra samverkan med polisen genom fler möten och förbättrad möjlighet till dialog med invånare och lokal aktörer.
- Fortsatt kompetensutveckling av medarbetare för att möta och hantera personer som riskerar att radikaliserar samt stödja anhöriga till dessa personer.
- Samarbeta med föreningar, företag och privatpersoner för att göra mottagandet av nyanlända på Dianagården så positivt som möjligt, både för nyanlända och för boende i området.
- Samarbeta med arbetsmarknadsförvaltningen gällande deras insatser till personer med ekonomiskt bistånd.
- Kompetensutveckla medarbetare samt utveckla arbetssätt och samarbetsformer för att kunna möta brukarnas behov inom äldreomsorgen.
- Fortsatt arbete med att utveckla arbetet med nutrition, mat och måltider inom äldreomsorgen.
- Vidareutveckla den uppsökande verksamheten i samverkan med stadsdelens informationscenter för seniorer.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- Samverka med Stockholm Business Region AB för att förbättra det lokala näringslivets förutsättningar och utveckla formerna för näringslivsdialog.
- Fortsatt arbete i enlighet med den innerstadsövergripande boendeplanen för särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL.
- Fortsatta satsningar för att minska energiförbrukningen genom klimatinvesteringar i LED-belysning och energisnåla vitvaror.
- Fortsatt arbete för fossilbränslefria transporter utifrån nämndens lokala policy för resor i tjänsten och satsning på fossilbränslefri parkskötsel.
- Samverka med andra förvaltningar kring park- och stadsmiljöfrågor för att nå bästa resultat för stadens invånare.
- Förstärka ekosystemtjänsterna i parker och grönområden då parkernas grönska renar luft, vatten och minskar buller.

- Öka parkernas kapacitet att omhänderta dagvatten för att möta klimatförändringar och säkra parkernas användbarhet.
- Samverkan kring stadsodling för att bidra till delaktighet, trygghet och social hållbarhet.

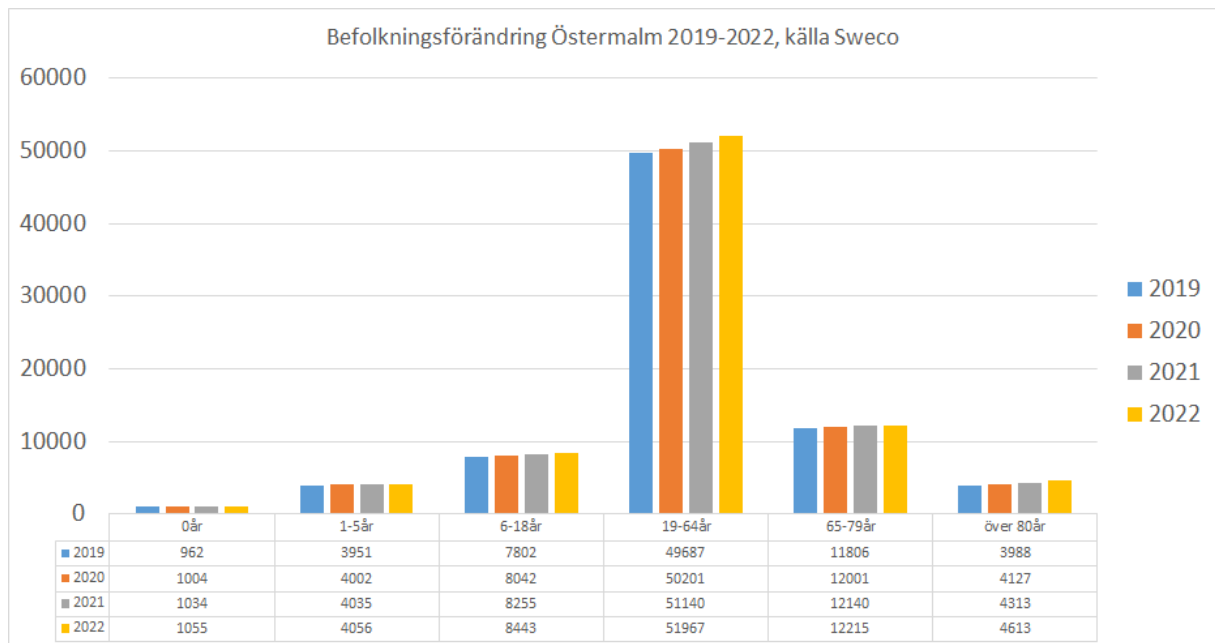
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- Se över och vidareutveckla förvaltningsinterna processer och styrning utifrån tillit som ledningsfilosofi för offentlig sektor.
- Utifrån stadens innovationsstrategi skapa utrymme för mer innovativa och utvecklingsorienterade miljöer och arbetsformer.
- Fortsatt arbete med att inkludera jämställdhetsperspektiv och normkritik i det systematiska kvalitetsarbetet.
- Stärka ledarskapet för att säkra ett gott ledarskap utifrån stadens personalpolicy och förvaltningens chefsförsörjningsstrategi.
- Fortsatt arbete med att förtydliga chefsuppdragen.
- Kontinuerlig kompetensutveckling av ledare och medarbetare för att möta de förändrade kompetenskrav och arbetssätt som ökad digitalisering medför.
- Säkra kompetens och åtgärder för förbättrad IT- och informationssäkerhet.
- Kartlägga arbetsprocesser att säkerställa att respektive stöd- och styrningsfunktion har rätt roll och arbetsuppgifter för att på bästa sätt kunna stötta kärnverksamheterna.
- Förbättra den organisatoriska och sociala arbetsmiljön genom att bland annat tydliggöra ansvar, mandat och uppdrag i syfte att skapa organisatoriska förutsättningar för en verksamhet av god kvalitet.
- Arbete för en hållbar arbetsmiljö med inriktning på att kunna behålla medarbetare till högre ålder.
- Fortsatt uppmuntra nämndens verksamheter att delta i kvalitetsutmärkelsen.
- Ökad samverkan med innerstadsstadsdelarna kring utvecklings- och arbetsgivarfrågor som främjar nya arbetssätt och ökad kvalitet.
- Genom nätverk för verksamhetsutveckling och digitalisering tillsammans med övriga stadsdelsförvaltningar säkra beställarkompetens och kravfångst utifrån kärnverksamheternas behov.

2 Nämndens verksamhetsområde

Befolkningsprognos

Nedan redovisas Swecos senaste befolkningsprognos "Statistik om Stockholm, befolkningsprognos 2018". Befolkningsprognosen är en viktig planeringsförutsättning för stadsdelen. Den visar att befolkningen förväntas öka kraftigt de närmaste åren.

Under perioden beräknas invånarantalet inom Östermalms stadsdelsområde öka med 4153 personer, mer än 5 procent. Nyfödda, barn och unga i åldrarna 6 till 18 år samt personer över 80 år är de grupper som ökar mest, enligt prognosen.

Befolkningsprognos					
Ålder/år	2019	2020	2021	2022	Förändring
0 år	962	1004	1034	1055	9,7 %
1-5 år	3951	4002	4035	4056	2,7 %
6-18 år	7802	8042	8255	8443	8,2 %
19-64 år	49687	50201	51140	51967	4,6 %
65-79 år	11806	12001	12140	12215	3,5 %
över 80 år	3988	4127	4313	4613	15,7 %
Summa	78196	79377	80917	82349	5,3 %

2.1 Förskoleverksamhet

2.1.1 Omvärldsfaktorer, demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov

Ökningen av antalet inskrivna barn i stadsdelsområdets förskoleverksamhet bedöms fortgå som planerat under planperioden, inte minst tack vare utbyggnaden av Norra Djurgårdsstaden. I takt med utbyggnaden av förskolor har rekrytering av förskollärare varit en utmaning de senaste åren. Det är hög konkurrens om de förskollärare som utbildas. Ett aktivt och långsiktigt arbete på olika nivåer i staden krävs både för att öka andelen förskollärare och bibehålla befintlig kompetens då det även är svårt att rekrytera barnskötare med utbildning.

Arbetet med VFU (verksamhetsförlagd del av lärarutbildningen) är en av faktorerna som gör att verksamheten lyckas med sin kompetensförsörjning. Stockholms universitet implementerar en ny modell för VFU, som beräknas vara fullt utbyggd 2024. Modellen innebär en klusterorganisation där ett kluster är en organisatorisk plattform som ska möjliggöra VFU av hög kvalitet i närmare samverkan mellan lärosäte och skol/förskoleverksamhet. Stockholms stad går in i organisationen stegvis med start hösten 2019.

Barnkonventionen blir lag 2020 och det kommer att medföra behov av riktad kompetensutveckling på olika nivåer. Det är viktigt att det finns tydliga ramar och samstämmighet om vad barnkonventionen som lag innebär för förskolans organisering och praktik. Enligt läroplan för förskolan, Lpfö 18, ska jämställdhetsperspektivet inkluderas i det systematiska kvalitetsarbetet. Det gör att fortsatta satsningar på kompetensutveckling inom normkritik och jämställdhet kommer att behöva genomföras, bland annat genom ökat fokus på barnrättsperspektivet.

Arbetet med att implementera den reviderade läroplanen för förskolan, Lpfö18, är prioriterat under 2019. Den pedagogiska plattformen för Östermalms kommunala förskolor ska revideras och utvecklas. Under perioden 2020-2022 kommer det att finnas behov av fortsatta insatser i syfte att säkerställa att styrdokumentet omsätts i vardagspraktiken. Insatser genomförs inom respektive enhet och gemensamt för avdelningen om resultaten vid uppföljning av verksamhetens genomförande visar på behov av övergripande satsningar.

2.1.2 Utveckling och prioriteringar

Kvalitet och likvärdighet

Med nuvarande resursfördelningssystem är det en stor utmaning att nå stadens målsättning gällande barngruppsstorlekar, antal barn per årsanställd och andel förskollärare. Förutsättningen för att nå målen är inte likvärdig med flertalet av stadens övriga stadsdelar eftersom det inte finns full kompensation för höga hyror och kostnadstäckning vid nyetablering av förskolor. Det skulle behövas om det inom stadsdelens kommunala förskolor ska vara möjligt att organisera mindre barngrupper och samtidigt finansiera den bemanning som krävs för att nå målet gällande antal barn per årsanställd, där samtidigt en högre andel ska vara förskollärare.

Under planperioden kommer förskolorna med hjälp av närvarouppföljningen i Skolplattformen följa den faktiska närvarotiden, det faktiska antalet barn i grupperna och antalet barn per medarbetare olika tider under dagen. Detta i syfte att inom respektive förskoleenhet organisera verksamheten med en bemanning som möter de faktiska behoven vilka sannolikt varierar under dagen och veckan.

Organisatoriskt kommer förskoleverksamheten utgå från större resultatenheter som leds av en rektor tillsammans med biträdande rektorer (från och med den 1 juli 2019 benämns förskolechefer rektorer). Syftet är att balansera antalet barn och medarbetare inom enheterna och skapa långsiktiga förutsättningar för god kvalitet, hållbar ekonomi och en stabil organisation. Ytterst handlar det om att skapa ännu bättre förutsättningar för att genomföra det gemensamma uppdraget, en likvärdig förskola för alla barn på Östermalm.

Ett gott och hållbart ledarskap är av stor betydelse för förskolans kvalitet och likvärdiga villkor för verksamheten. Satsningen på det statliga rektorsprogrammet för förskolechefer och biträdande förskolechefer kommer att fortgå. Även arbetet med att tydliggöra det närvarande

pedagogiska ledarskapet, som med tillitsperspektivet som utgångspunkt omfattar både chefer och medarbetare, kommer att fortsätta.

Kompetensförsörjning

2018 hade utbildningsförvaltningen uppdraget att tillsammans med stadsdelarna påbörja framtagandet av en handlingsplan för att förbättra arbetsituationen för förskollärare och barnskötare. Handlingsplanen ska vara klar i juni 2019, genomförandet kommer att fortgå under planperioden. Redan nu har fokusområdena arbetsorganisation och förutsättningar för det pedagogiska uppdraget identifierats som avgörande för förskollärares och barnskötarnas arbetsituation. Inom ramen för handlingsplanen är det angeläget att förskolans uppdrag definieras avseende garanterad undervisningstid motsvarande övriga skolformer. Detta i syfte att skapa likvärdiga villkor för att verkställa givet uppdrag enligt läroplanen. En viktig förutsättning för kvalitetsutveckling är personalens möjligheter till gemensam kompetensutveckling, planering, uppföljning och utvärdering. För att möjliggöra detta finns ett behov av att återta skrivningen i det tidigare Förskoleprogrammet om tid för gemensam planering, exempelvis planeringsdagar.

Digitalisering

Aktivt arbete med digitalisering kommer fortsatt pågå på förskolorna, i enlighet med läroplansuppdraget men även kopplat till Skolplattformen. Detta bör beaktas i stadens resursfördelningsmodell för förskolan i syfte att skapa goda ekonomiska förutsättningar för att genomföra ett kvalitativt och likvärdigt digitaliseringsarbete.

Barn i behov av särskilt stöd

Ett inkluderande arbetssätt innebär att alla barn ska ges möjligheter att utifrån sina förutsättningar och behov delta i den ordinarie verksamheten. När det gäller arbetet med barn i behov av särskilt stöd behöver personalen rustas med ökade kunskaper i bemötandet av varje barn utifrån dess specifika behov. Satsningen på ABC-utbildning, Alla Barn i Centrum, för både förskolepersonal och vårdnadshavare, med fokus på gemensamma bemötandeprinciper, kommer att fortgå i samverkan med socialtjänsten.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

2.2.1 Omvärldsfaktorer, demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov

Enligt senaste befolkningsprognosen kommer gruppen barn och unga att öka kraftigt de närmaste åren. Den största ökningen av barn och unga sker i nyproducerade bostadsområden i Norra Djurgårdsstaden. Det medför behov av ytterligare fritidsverksamhet och mötesplatser i området. Den nya parkleken Jackproppen (2019) är tänkt som en resurs för såväl förskolor, barnfamiljer och föreningar i Norra Djurgårdsstaden. Inom parkleken kommer det även att inrymmas en öppen förskola.

Stockholmsenkäten 2018 visar att Östermalm är den stadsdel i staden som har lägst andel elever som uppger att de brukar vara på fritidsgård eller träffpunkt ofta eller ibland. Nämnden finansierar två fritidsgårdar; Humlanhuset i Humlegården, som drivs i egen regi, samt en fritidsgård som drivs av Föreningen Hjorthagens Gård, som för ändamålet erhåller föreningsbidrag från nämnden. Trots att Humlanhusets öppethållande har ökat jämfört med

föregående år och att antalet ungdomar i stadsdelen har ökat, har inte besöksantalet ökat i motsvarande omfattning. Hur efterfrågan och behoven hos Östermalms barn och unga kopplat till fritidsverksamhet ser ut är inte helt klarlagt. För att bättre förstå hur barn och ungas behov och önskemål ser ut ska en fördjupad kartläggning göras under 2019. Syftet är att anpassa fritidsverksamheterna efter ungas levnadsmönster och behov samt att göra dem kända för fler målgrupper såsom unga med funktionsnedsättning, flickor, HBTQ-personer och nyanlända. Utredningen kommer också att se över hur lokalerna kan samnyttjas med andra verksamheter.

Förändrade rörelsemönster bland ungdomarna, att allt färre rör sig ute på kvällarna, har inneburit behov av att förändra arbetssätt för fältassistenter. I syfte att nå ungdomarna har verksamheten utvecklat samverkan med såväl skolor som Gröna Lund och ungdomsfestivaler.

2.2.2 Utveckling och prioriteringar

Till verksamhet för barn, kultur och fritid räknas öppen förskola, parklekar, fritidsverksamhet för unga, fältassistenter, förvaltningsgemensamt kulturarbete och föreningsstöd. Nuvarande resursfördelningssystem kompenserar inte för volymökningar. Nämnden kommer därför fortsatt behöva prioritera och ompröva hur tilldelade medel ska fördelas för att ge mest nytta.

Samorganisering av parklek och öppen förskola

Värdet av att hålla samman verksamheterna i större organisatoriska enheter finns även inom parklekarna, som under perioden 2020-2022 kommer att samordnas med stadsdelens öppna förskolor. Målsättningen är att skapa gemensamma kvalitativa erbjudanden till målgruppen och möjlighet till en hållbar organisation där verksamhet och uppdrag hålls samman.

Vidareutvecklat preventionsarbete

Stockholmsenkätens resultat visar att användningen av alkohol och tobak fortsätter att sjunka i staden. Inom innerstadsstadsdelarna är dock användningen högre än genomsnittet. Andelen ungdomar som inte använder narkotika är något bättre i stadsdelsområdet än vid föregående års mätning. Pojkar använder narkotika i större utsträckning än flickor. Den absolut vanligaste drogen i sammanhanget är cannabis. Det preventiva arbetet enligt stadens program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT) kommer att vara en viktig del i förvaltningens arbete för att förbättra resultaten framöver.

2.3 Äldreomsorg

2.3.1 Omvärldsfaktorer, demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov

Enligt den senaste av Swecos årliga prognoser, framtagen på uppdrag av äldreförvaltningen, kommer antalet invånare över 65 år, antalet omsorgstagare totalt och antal omsorgstagare på vård- och omsorgsboende inom stadsdelsområdet att öka under planperioden och fram till och med 2040. Årets prognos visar på en större ökning jämfört med tidigare prognoser. De ändrade prognoserna beror enligt Sweco på ändrade antaganden avseende flyttmönster till och från nybyggda hyres- och bostadsrätter i inner- respektive ytterstaden.

Tabellerna nedan visar Swecos prognos 2018- 2040 för Östermalms stadsdelsområde. Siffrorna inom parentes avser Swecos prognos 2017- 2040.

Befolkning Östermalm prognos 2018-2040	2018	2020	2030	2040
Totalt 65- år	15 510	16 130 (15 770)	19 960 (18 320)	23 270 (21540)
därav 65-79 år	11 630	12 000 (11 790)	12 910 (12 210)	14 900 (14 380)
därav 80 - år	3 880	4 130 (3 980)	7 050 (6 110)	8 370 (7 160)
därav 85-år	2 080	2 100 (2 020)	3 570 (3 080)	4 760 (4 010)

Antal äldreomsorgstagare Östermalm prognos 2018-2040	2018	2020	2030	2040
Totalt, netto	1 955	1 970 (1870)	2 490 (2090)	3 040 (2450)
därav vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg	591	590 (550)	730 (600)	960 (740)
därav hemtjänst i servicehusboende	30	30	40	50
därav hemtjänst i ordinärt boende	1 333	1 350	1 720	2 020

Av äldreomsorgens årsrapport 2017 framgår att Östermalm är den stadsdel i Stockholms stad som har den högsta medelåldern bland äldre: 85 år i ordinärt boende och 88 år på vård- och omsorgsboende. På Östermalm är mer än 60 procent av omsorgstagarna 85 år och äldre. En majoritet av dem är kvinnor. På Östermalm är andelen 73,4 procent vilket är högre än genomsnittet för staden som är 70,9 procent. Den höga andelen kvinnor kan förklaras med att kvinnor har en högre medellivslängd än män och att behovet av vård och omsorg ökar med stigande ålder.

Entreprenader som driver vård- och omsorgsboende behöver tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Tillståndsprövningen tar lång tid och godkänns inte entreprenören innebär det att stadsdelsförvaltningen behöver ha beredskap för övertagande och drift av verksamheten i egen regi. Skyndsam verksamhetsövergång innebär särskilda utmaningar kopplat till personalfrågor, upphandling/inköp och it- och telefoni m.m. Staden bör framgent ta höjd för denna risk och identifiera de förutsättningar som krävs för att på kort tid kunna ta över verksamheter i egen regi, när så krävs.

Från och med 1 januari 2019 omfattar tillståndsplikten även hemtjänstutförare i privat regi. Ansökningsperioden pågick fram till 28 februari 2019 och utförare får fortsätta bedriva verksamhet i väntan på tillståndsbeslut. Det är därför för tidigt att se vilka konsekvenser tillståndsplikten kan få, men om flera privata utförare verksamma inom stadsdelsområdet inte beviljas tillstånd kan det antas påverka hemtjänsten i egen regi.

2.3.2 Utveckling och prioriteringar

Personal- och kompetensförsörjning

En ökande äldre befolkning och svårigheter att rekrytera personal är stora utmaningar inför framtiden. Att attrahera, behålla och utveckla medarbetare är nödvändigt för att säkerställa en god och säker vård och omsorg med hög kontinuitet. Kontinuerlig kompetensutveckling behövs för att möta de äldres komplexa behov av vård, omsorg och service. Det gäller såväl demenssjukdom, psykisk ohälsa, olika former av funktionsnedsättningar som brukare med omfattande omvårdnadsbehov. Kunskap om palliativ omvårdnad och sjukdomsrelaterad

undernäring är andra prioriterade områden.

Samverkan och nya arbetssätt

Arbetssättet "Tryggt mottagande i hemmet" kommer att implementeras under de kommande åren. Syftet är att skapa bra förutsättningar för en trygg hemgång från slutenvård för personer med stora omvårdnadsbehov och behov av koordinering av insatser med andra vårdgivare.

Möten mellan förvaltningen och den lokala hälso- och sjukvården kommer att anordnas regelbundet som ett led i att tillsammans arbeta fram fungerande planerings- och samverkansformer med anledning av Lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvård.

Digitalisering

En nödvändig utveckling för äldreomsorgen som helhet är att öka användandet samt kunskapen kring välfärdsteknologi. Dels för att öka den enskildes självständighet, livskvalitet, självbestämmande och integritet, dels som en förutsättning för att i framtiden kunna möta den åldrande befolkningens behov av äldreomsorg inom ramen för givna resurser.

Det är viktigt att på stadsdelsnivå kunna ta initiativ till och testa digitala lösningar inom äldreomsorgens verksamheter. Att använda moderna digitala verktyg är också viktigt för att kunna attrahera och behålla medarbetare. Förvaltningen vill betona vikten av att digital utveckling sker i dialog med stadsdelsnämndernas äldreomsorgsavdelningar.

Förvaltningen välkomnar moderniseringen av sociala system. För att säkra kvaliteten och ett effektivt teamarbete är det nödvändigt att dokumentationssystemen för sociala omsorgsinsatser respektive hälso- och sjukvård kommunicerar med varandra.

Jämställdhet

Äldreomsorgens verksamheter har ett ansvar för att makt, möjligheter och resurser fördelas lika oberoende av kön. Samtliga verksamheter analyserar könsuppdelad statistik och arbetar utifrån äldreomsorgens värdegrund. Även anhörigstödet ska analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv. Kvinnor och män ska ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor.

Förebyggande- psykisk ohälsa

Ensamhet är en riskfaktor för psykisk ohälsa, och risken för social isolering ökar med stigande ålder. Socialstyrelsens rapport "Öppna jämförelser - Psykisk ohälsa hos personer 65 år och äldre" visar att psykisk ohälsa är vanligare bland personer över 65 år än bland personer mellan 18-64 år. Forskning visar att utbildning i och användande av dator och internet kan minska ensamheten hos äldre personer (Folkhälsomyndigheten, 2018). I dagens samhälle blir allt fler samhällstjänster digitala och äldre som saknar kunskap och erfarenhet av internet riskerar att stängas ute från stora delar av samhället. Förvaltningen erbjuder stöd och utbildning i digitala verktyg för besökarna på aktivitetscenter och seniorträff och kommer också att kartlägga möjligheten att arbeta med digital inkludering inom andra delar av verksamheten.

Under planperioden kommer äldreomsorgen att vidareutveckla sin uppsökande verksamhet och möjligheten till dialog med stadsdelsområdets äldre invånare i samverkan med informationscentret för seniorer. Arbetet kommer att följas upp och utvärderas de kommande åren för att leva upp till de äldres förväntningar, behov och önskemål.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

2.4.1 Omvärldsfaktorer, demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov

Socialdepartementet har lämnat ett betänkande "Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen" och föreslår en ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning. Utredningen föreslår att den nya lagen träder i kraft den 1 januari 2022. Föreslagna förändringar kan komma att påverka riktlinjer och hur staden organiserar verksamheterna inom funktionshinderområdet.

Stödet till personer med funktionsnedsättning bedöms öka i omfattning utifrån ökat antal invånare, främst insatserna boendestöd enligt SoL samt bostad med särskild service för vuxna och daglig verksamhet enligt LSS.

Behovet av särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning inom stadsdelsområdet har kartlagts under 2018 och beskrivs i en övergripande boendeplan för innerstaden. En långsiktig bedömning visar att behovet av bostäder med särskild service enligt LSS inte kommer att tillgodoses fram till 2023. Få privata utförare ansöker om inträde enligt LOV när det gäller bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS. De står utanför valfrihetssystemet, vilket medför ökade kostnader för stadsdelsnämnderna som då behöver köpa platser till högre priser.

2.4.2 Utveckling och prioriteringar

Förvaltningen ser behov av fler olika boendetyper, till exempel för personer med förvärvat hjärnskada eller personer med problemskapande beteende. Traditionella gruppboendestäder efterfrågas i mindre utsträckning av yngre personer, vilka istället önskar serviceboendestäder eller egna lägenheter som är integrerade i bostadsområden. Bostadskarriär ska möjliggöras genom flytt från gruppboendestad till serviceboendestad. Inom Östermalms stadsdelsnämnd planeras tre gruppboendestäder som beräknas vara färdigställda mellan 2022 och 2026. Förvaltningen avser att beställa ytterligare boenden i Norra Djurgårdsstaden allteftersom möjlighet ges.

Barnperspektiv och delaktighet

Förvaltningen fortsätter att utveckla arbetet med de stadsövergripande programmen såsom "Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad" samt "Stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning". Mål och resultat följs upp genom nämndindikatorer, kvalitetsledningssystem samt särskilda enhetsombud och lokala nätverksgrupper.

Digitalisering

Under planperioden kommer utförare i egen regi fortsätta pågående projekt med alternativ kommunikation och kognitiva hjälpmedel för de boende. Införande och implementering av projektet "Modernisering av sociala system" kommer att involvera ett stort antal medarbetare.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

2.5.1 Omvärldsfaktorer, demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov

Under den senaste femårsperioden har antalet orosanmälningar som inkommit till förvaltningen mer än fördubblats. Anmälningar rörande barn- och ungdomar med omfattande

problematik beroende på neuropsykiatriska funktionshinder, psykisk ohälsa och hög skolfrånvaro har ökat. Det har inneburit ett större behov av både akuta och planerade placeringar utanför hemmet. Ett nära samarbete med såväl skolor, barn- och ungdomspsykiatri (BUP), som internt inom förvaltningen behövs för att samordna insatser. Familjeenhetens mottagningsgrupp har märkt en tydlig ökning av kallelser till SIP-möten från BUP och skolor, rörande barn med stora behov av samordnade insatser.

Missbruk är en ökande anmälningsorsak för både pojkar och flickor i åldern 13 - 19 år och vanligare hos pojkar än flickor. Insatser för dessa ungdomar behöver ges i samarbete med Mini Maria Stockholm. Placeringar i dygnet-runt-vård utanför hemmet kan bli nödvändigt och behovet av att placera ungdomar med tyngre missbruk utanför hemmet bedöms fortsätta framöver.

Antalet barn och unga som har återaktualiserats inom 12 månader efter avslutad insats har minskat. De som återaktualiseras har ofta neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och psykisk ohälsa. Så kallad hemmasittarproblematik förekommer i högre utsträckning hos pojkar än hos flickor och är en orsak till att fler pojkar återaktualiseras. På ungdomsmottagningen förväntas fortsatt en stor efterfrågan av stödinsatser från kuratorer med anledning av psykisk ohälsa bland ungdomar.

Inom socialpsykiatri förväntas en ökning av personer med behov av stöd, framförallt yngre personer i åldern 18-25 år. Utvecklingen med att allt fler personer får neuropsykiatriska diagnoser bedöms fortsätta. Efterfrågan av stöd från innerstadens personliga ombud har ökat, beroende på att samhällets service är komplex och svårtillgänglig för målgruppen med psykiatrisk funktionsnedsättning.

Förvaltningen ser en stor utmaning med klienter med ett blandmissbruk och outredd psykisk ohälsa, där utvecklad samverkan med psykiatri behövs. Samtidiga insatser för både missbruk och psykisk ohälsa ges sällan och många klienter har svårt att uppnå den drogfria tid som krävs innan de blir föremål för utredning och behandling inom psykiatri.

Kommunen fick under 2018 ett ökat ansvar för missbruk av spel om pengar, men ingen har hittills sökt stöd eller behandling hos förvaltningen.

Förvaltningen har noterat att främst personer med ekonomiska svårigheter riskerar att hamna i hemlöshet. Gruppen med psykisk ohälsa bedöms ha ökat bland de vräkningshotade. Äldre personer med demens, psykisk funktionsnedsättning och/eller missbruk återfinns också inom gruppen som riskerar att hamna i hemlöshet. Förvaltningen fortsätter att utveckla samarbetet mellan socialtjänst och äldreomsorg för personer över 65 år med missbruksproblem för att tillgodose målgruppens sammansatta behov. En del av samarbetet involverar det förebyggande arbetet mot hemlöshet eller osäkra boendeförhållanden

Under september 2019 öppnar ett genomgångsboende för nyanlända i Hjorthagen. Då det kan komma personer som varit med om stora påfrestningar och trauman kan det finnas behov av kontakt med socialtjänsten.

2.5.2 Utveckling och prioriteringar

Tidiga förebyggande insatser

Ett fokusområde är att utveckla och förbättra samverkan med interna och externa samverkanspartners för att tidigare uppmärksamma barn och ungdomar i behov av stöd.

Tidiga förebyggande insatser till barn, unga och deras familjer är fortsatt prioriterat och förvaltningen ska möta den ökade efterfrågan på exempelvis Komet-föräldragrupper. För att säkerställa barns behov av samordnade insatser kommer samordnad individuell plan (SIP) upprättas i större omfattning. En särskild SIP-samordnare har därför anställts via ett samarbete med Kungsholmens- och Norrmalms stadsdelsförvaltningar i syfte att utbilda och implementera arbetet med SIP.

Brukardelaktighet

Vuxenenheten som ansvarar för socialpsykiatri och missbruk kommer att fortsätta arbetet med brukarstyrd brukarrevisioner och projekt för ökad delaktighet.

Barnperspektiv och delaktighet

Förvaltningen kommer att utveckla arbetet med de stadsövergripande programmen såsom "Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad" samt "Stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning". Mål och resultat följs upp genom nämndindikatorer, kvalitetsledningssystem samt särskilda enhetsombud och lokala nätverksgrupper.

Våld i nära relationer

Antalet våldsutsatta som vänder sig till stadsdelen och söker stöd, har ökat. Arbetet med stödinsatser för våldsutsatta och våldsutövare kommer fortsatt utvecklas genom innerstadens relationsvårdscentrum. Även arbetet med att upptäcka och motivera våldsutövare till insatser för att bryta sitt beteende behöver fortsatt utvecklas. Särskild nämndindikator ska följa antalet våldsutsatta som avslutar insats enligt plan för att analysera och utveckla insatserna.

Personal och kompetensförsörjning

Rekrytering av socialsekreterare inom barn och unga har länge varit en stor utmaning, men bedöms nu blivit något lättare och personalrörligheten har minskat. Förvaltningen har dock ett arbete att göra för att utveckla och behålla medarbetare. Stockholm stads handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggare utgör grunden för arbetet med att utveckla och förbättra arbetsvillkoren för de anställda. Arbetsmiljöarbetet kommer att fortsätta utvecklas med ett särskilt fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Digitalisering

Förvaltningens arbete med digitalisering utgår dels från målsättningen att stödja och utveckla medarbetare i deras arbete, dels att utreda hur insatser för samt information till brukare och klienter kan utvecklas.

Förvaltningen har flera medarbetare som är involverade i projektet "Modernisering av sociala system" och ser fram emot införande och implementering i nämndens verksamheter gällande både utredning och dokumentation, som möjligheter till relevant utdata för analys och verksamhetsutveckling.

Effektivisering

Förvaltningen ser möjligheter till effektivisering, ökad likställighet och minskad administration gällande yttranden över remisser från Socialförvaltningens tillståndsenhet i ärenden rörande alkoholserving. Eftersom svarstiden är kort skickas ofta kontorsutlåtanden i avvaktan nämndbeslut. De uppgifter och synpunkter gällande den sociala bedömningen som

efterfrågas av stadsdelsnämnden kan många gånger tillståndsenheten inhämta inom den egna förvaltningen som till exempel restaurangtättheten i vissa områden med känd missbruksproblematik och ordningsproblem. Behöver tillståndsenheten kompletterande uppgifter i något specifikt ärende bör stadsdelsförvaltningen kunna lämna sådana utan remissförfarande till stadsdelsnämnden.

Förvaltningens socialtjänst och äldreomsorg kommer att se över möjliga samverkansvinster vid revidering av rutiner, gemensamma utbildningar, egenkontroll, strukturer för ärendehantering samt dokumentation. Gemensamma ansvarsområden enligt SOSFS 2011:9 kommer att ligga till grund för översynen.

Förvaltningen kommer att undersöka möjligheter till digitalisering av enklare administration inom socialtjänsten. Vid eventuellt utvecklingsarbete ser förvaltningen gärna ett samarbete med andra stadsdelsnämnder och socialnämnden.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

2.6.1 Omvärldsfaktorer, demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov

Förvaltningen deltar i planeringen för nya och attraktiva bostäder och bra samhällsservice. Det är viktigt att stadsdelsförvaltningens verksamhetsbehov kommer med tidigt i planeringen och att processen i sig är anpassad till stadsdelsförvaltningens förutsättningar så väl ekonomiskt som ur ett verksamhetsperspektiv. Förvaltningen arbetar med Norra Djurgårdsstaden, ett stadsutvecklingsprojekt som befinner sig såväl i tidigt planeringsskede som genomförande och förvaltning, vilket kräver mycket resurser med arbetsinsatser från förvaltningens olika verksamheter. Även andra stadsutvecklingsprojekt kommer att engagera förvaltningen under planperioden, bland annat utvecklingen av Garnisonen.

Östermalms parkanläggningar utgör ett stort värde för alla invånare och besökare i ett växande och sammanhållet Stockholm. Fler parkbesökare och efterfrågan på fler funktioner ställer höga krav på skötsel och förnyelse av parkerna som ska vara långsiktigt hållbara. Parkernas karaktärer och kulturhistoriska värden ska också värnas. Det blir allt fler parkbesökare på mindre yta då stadsmiljön utvecklas och blir tätare, samtidigt som andelen parkmark inte växer i motsvarande grad. Många förskolor och skolor nyttjar parkerna. Vissa förskolor och skolor saknar eller har dålig tillgång till egen gård vilket leder till ett ökat slitage på kringliggande parker.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att skaffa sig fördjupad kunskap om miljömässigt och ekonomiskt hållbara material i parker och grönområden i takt med att ny forskning presenteras inom området. Gammalt material ersätts succesivt med nytt som följer stadens riktlinjer och miljökrav. Materialval är viktigt för att parkerna ska skötas och utvecklas för att bli tillgängliga, slitstarka och hållbara.

Ett förändrat klimat kommer bland annat innebära en ökad och alltmer intensiv nederbörd. Detta innebär att kraven på utjämning och fördröjning av vattenflöden ökar och att omhändertagandet av dagvatten behöver utvecklas. Vid parkupprustningar och planering av nya parker arbetar förvaltningen därför med att hitta lösningar för att kunna ta hand om den ökade nederbörden och som även kommer växter och ekosystem till del.

2.6.2 Utveckling och prioriteringar

Samverkan med andra förvaltningar är avgörande för arbetet med strategiska park- och stadsmiljöfrågor i staden. Det finns ett behov av ökade resurser för grönsamordning för att stärka samarbetet, samordningen och stödet till stadsdelsförvaltningarna i stadsmiljöarbetet.

Klimatanpassning

Utmaningar kopplade till klimatförändringar kommer på sikt innebära ökade kostnader. Den varma sommaren 2018 medförde exempelvis höga kostnader för konstbevattning och drift av plaskdammar. Torkskador på vegetation är en annan konsekvens, som kräver extra underhållsinsatser för att parkernas grönska ska hålla god kvalitet. Samtidigt behöver parkerna rustas för att kunna ta hand om ökade mängder dagvatten vid skyfall. Planering och åtgärder för att kunna möta både långa torrperioder och skyfall är kostnadsdrivande.

Ekosystemtjänster

I parker och grönområden produceras en rad ekosystemtjänster som staden och människan är beroende av. Exempelvis renar parkernas grönska luft och vatten, minskar buller och får oss att må bättre. Arbetet med att systematiskt förstärka och synliggöra ekosystemtjänsterna i parker och grönområden inom stadsdelsområdet fortsätter. För att möta kommande klimatförändringar är det viktigt att tillvarata och öka parkernas kapacitet att omhänderta dagvatten. Träden hör till parkernas mest betydelsefulla byggstenar, de har stora ekologiska värden som tilltar ju äldre träden blir. De är också viktiga ur klimatsynpunkt eftersom de renar luften, skänker skugga och bidrar till att jämna ut temperaturen i sin närhet. För att i framtiden möjliggöra sunda trädbestånd där parkernas värden och karaktärer kan värnas och utvecklas på ett gynnsamt sätt fortsätter även arbetet med att ta fram trädplaner stadsdelens parker.

Social hållbarhet - Trygghet och tillgänglighet

Tillgänglighet beaktas i varje parkupprustning och förvaltningen arbetar systematiskt och utifrån budget med att genomföra tillgänglighetsåtgärder i parkerna. Förvaltningen samarbetar med trafikkontoret i arbetet med att genomföra trygghetsåtgärder i parker och grönområden, exempelvis förbättrad belysning och slyröjning.

Jämställdhet och barnperspektiv

Parkytornas storlek och mångfunktionalitet har betydelse för ett jämställt nyttjande. Forskning visar bland annat att flickor blir mer stillastående än pojkar när friytetillgången är liten. Förvaltningen bevakar därför att parktillgången blir tillräckligt stor och att mångfunktionella ytor planeras vid upprustning av befintliga parker och vid utvecklingen av nya parker. Förvaltningen arbetar aktivt för ett tydligt barn- och jämställdhetsperspektiv i planeringen, bland annat genom att efterfråga barnkonsekvensanalyser samt att arbeta för rymliga och ändamålsenliga förskolegårdar. Ur ett barnperspektiv är det också viktigt att tillgången till park-, lek- och idrottsmiljöer är god.

2.7 Ekonomiskt bistånd

2.7.1 Omvärldsfaktorer, demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov

I arbetet med ekonomiskt bistånd är socialtjänstens huvuduppgift att stödja bidragstagarna till självförsörjning genom arbete eller annan försörjning. Östermalm har en mycket låg andel hushåll som uppstår ekonomiskt bistånd. De som uppstår ekonomiskt bistånd utgörs i

dagsläget av tre relativt jämnstora kategorier; arbetslösa, sjukskrivna utan ersättning samt personer med sociala/medicinska arbetshinder. Förvaltningens arbete- och rehabiliteringsteam kommer fortsätta ge stöd till personer med sociala eller medicinska hinder. Verksamhetens mål att minst 25 procent av deltagarna per år ska ha nått egen försörjning.

Under hösten 2019 planeras 48 lägenheter i Hjorthagen att bli genomgångsbostäder för nyanlända. Inflyttade kommer sannolikt ha stort behov av samhällsvägledning och stöd för att hitta egen försörjning och bostad.

Antalet biståndstagare och även kostnader för ekonomiskt bistånd kommer sannolikt att öka under planperioden. Ökningen bedöms främst bero på nyanlända personer som efter avslutat etableringsprogram saknar egen försörjning och nyanlända som på grund av försörjningshinder inte kan delta i etableringsprogrammet. Målgruppen kan även ha svårigheter att hitta ett stadigvarande boende.

Det är en stor utmaning för allt fler att hitta ett stadigvarande boende med rimlig hyra och det blir allt vanligare att de som söker ekonomiskt bistånd befinner sig i ett osäkert boendeförhållande. En grupp som bedöms öka är anknytningsfamiljer som ansluter till ett tidigare ensamkommande barn. Enligt januariöverenskommelsen kommer fler att få rätt till familjeåterförening. Det är därför fortsatt prioriterat att ge råd, stöd och samhällsvägledning till dessa familjer för att hitta varaktiga boendelösningar.

2.7.2 Utveckling och prioriteringar

Kompetensförsörjning

Rekrytering av socialsekreterare inom försörjningsstödsenheten har länge varit en stor utmaning, men bedöms nu blivit något lättare. Förvaltningen behöver dock arbeta vidare med att både utveckla och behålla medarbetare. Handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggare utgör grunden för arbetet. Arbetsmiljöarbetet kommer särskilt att fokusera på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Samverkan och nya arbetssätt

Förvaltningen kommer under planperioden att prioritera och utveckla det sociala stödet för nyanlända. Förvaltningen ska särskilt arbeta för att öka kvinnors delaktighet inom gruppen nyanlända. Försörjningsstödsenheten har ett nära samarbete med samhällsvägledarna och andra aktörer för att genomföra detta.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

2.8.1 Omvärldsfaktorer, demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov

Andelen arbetslösa i stadsdelsområdet i januari 2019 var 1,7 procent och bedömningen är att den kommer vara fortsatt låg i förhållande till staden i övrigt under planperioden.

De förändrade förutsättningar som arbetsförmedlingen har för sitt uppdrag kommer med stor sannolikhet att påverka stadens arbete med personer långt ifrån arbetsmarknaden.

Anställningsstödet ”extratjänst” finns inte i arbetsförmedlingens budget för 2019.

Anställningsstödet har varit ett ekonomiskt gynnsamt stöd för nämnden och om beslutet ligger fast kommer kostnader för kommunens visstidsanställningar att öka.

En positiv förändring som förebygger behov av försörjningsstöd, är de nya regler som införts 1 januari 2019 som innebär att arbetslösa i större utsträckning får möjlighet att behålla sin

sjukpenninggrundande inkomst. Den tidsperiod som en socialförsäkrad har på sig att anmäla sig till arbetsförmedlingen som arbetssökande har förlängts till 25 dagar. Även villkoren för dem som vill börja studera har ändrats. Studiestartsstöd är ett studiebidrag som arbetslösa kan få för att läsa in en grund- och gymnasieutbildning för att öka sina chanser till jobb.

Förvaltningen emotser samordningförbundet Finsam Stockholms pågående arbete med myndighetsgemensam samverkan kring personer som saknar sjukpenninggrundande inkomst. Samordningsförbundet har under 2018 tillsammans med andra stadsdelsnämnder inlett arbetet med att ta fram en lokal samverkansmodell med målsättningen att modellen ska fungera över hela Stockholms stad.

2.8.2 Utveckling och prioriteringar

Den grupp som inte ingår i Jobbtorg Stockholm/Jobbtorg Resurs målgrupp, men som har behov av arbetsmarknadsåtgärder kommer att fortsatt prioriteras genom riktade insatser, bland annat i samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen.

En växande grupp i behov av arbetsmarknadsåtgärder är nyanlända som lämnat etableringsfasen, men ännu inte är självförsörjande. Samverkan mellan kommunen och arbetsförmedlingen blir fortsatt viktig.

Antalet feriejobb för ungdomar baseras på avsatta medel i budget. Ungdomar med särskilda behov eller funktionsnedsättningar kommer att prioriteras.

2.9 Övrigt

Miljö och klimat

Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) har som mål är att 100 procent av stadens verksamheter ska samla in sitt matavfall senast år 2020. I tätbebyggd stadsmiljö finns hinder som medför höga investeringskostnader för att möjliggöra effektiv matavfallshantering. Förvaltningen har i samverkan med SVOA och fastighetsägare inventerat matavfallshanteringen inom nämndens verksamheter. Genomförd inventering visar på investeringsbehov för att nå målet. Dessa investeringar faller utanför ramen för klimatinvesteringsmedel.

Det finns även andra krav kopplade till mathantering, såsom kravet på fettavskiljare, som flera av nämndens verksamheter inte uppfyller. Den höga investeringskostnaden för att installera fettavskiljare gör det svårt att genomföra projekten inom ordinarie budgetramar. Dessutom tillkommer kapitalkostnader, då installation av fettavskiljare inte betraktas som en klimatinvestering.

Under 2019 kommer ett nytt miljöprogram att tas fram inom staden. Då måluppfyllnad kan vara förknippad med investeringar bör miljö- och klimatinvesteringsmedel finnas, definitionen breddas, så att de även stimulerar till andra typer av investeringar som är nödvändiga för uppfyllnad av samtliga mål i miljöprogrammet.

Nämnden har mål om miljömässigt hållbara verksamheter, men äger inte fastigheterna där verksamheterna bedrivs. Fastighetsnämnden äger exempelvis parklekarna. Det skulle vara mer effektivt om fastighetskontoret tog ett samlat grepp utifrån uppdraget att miljö- och energieffektivisera alla sina fastigheter. Normalprincipen är att nämnden hyr och gör smärre

underhållsåtgärder i sina verksamhetslokaler och att fastighetsägaren ansvarar för investeringarna.

Vid omförhandlingar och när nya avtal tecknas verkar nämnden för gröna hyresavtal. Det är en bilaga till Boverkets standardmall för hyresavtal som beskriver hur fastighetsägaren och hyresgästen ska samverka runt miljöfrågor. Det vore önskvärt om stadens bolag kan teckna sådana avtal, det har vid omförhandling av hyresavtal visat sig att så inte alltid är fallet.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Nämndens nettobudget för driftverksamheten uppgår till 1 428,3 mnkr för år 2019. Enligt kommunfullmäktiges plan kommer nämndens budget för år 2020 att öka till 1435,2 mnkr och till år 2021 till 1446,8. Givet att pris- och löneökningar under de närmaste åren ökar med 2,0 procent per år kommer föreslagen plan att innebära krav på kostnadseffektiviseringar om nästan 30 mnkr under planperioden.

Driftbudget				
Mnkr	2019	2020	2021	2022
Kostnader	1 475,5	1 482,4	1 494,0	1 494,0
Intäkter	47,2	47,2	47,2	-43
Summa driftbudget	1 428,3	1 435,2	1 446,8	1 446,8

3.1 Drift

Stadsdelen växer och befolkningen beräknas i slutet av 2022 vara drygt 82 000 invånare. Stadens resursfördelningssystem utgår från befolkningen och deras behov och stadsdelarna tillförs resurser. I de verksamheter till vilka stadsdelen riktar stora delar av resurserna, förskolebarn och den äldre befolkningen över 80 år, beräknas ökningen till 3 procent respektive 30 procent mellan senaste faktiska avläsningen 31 december 2017 och slutet av planperioden sista december 2022.

Förskola

Hyreskostnaden vid nyetablering av förskolor närmar sig i flera fall 30 000 kronor per barn och år. Framför allt gäller det i miljöprofilstadsdelen Norra Djurgårdsstaden där byggherrar i flera fall presenterat kalkyler långt över vad staden har möjlighet till inom ersättningssystemet. Idag utgör den peng som kommunfullmäktige beslutat ska gå direkt till förskolorna 80 procent av den schablon stadsdelen får i budgettilldelning. Mellanskillnaden mellan schablon och peng, 20 procent, ska finansiera hyror, lokalunderhåll, programstab, kostnader för gemensamma verksamhetssystem, nämnd och administration. 2018 utgör mellanskillnaden 26 358-31 399 kronor per förskolebarn vilket i vissa fall inte ens täcker hyreskostnaden.

I budgeten för 2018 kompenseras stadsdelarna för förskolor med hög hyra med 80 procent av merkostnaden i intervallet 1 769 – 2 500 kronor per kvadratmeter och 40 procent av

merkostnader över 2 500 kronor per kvadratmeter. Bidraget utgår för högst 10 kvm per inskrivet stockholmsbarn. Resursfördelningssystemet och politiska mål om färre barn i barngrupperna styr åt olika håll. Antal förskolor med hyra över 2 500 kronor per kvadratmeter uppgår till 14 stycken, vilket motsvarar 38 procent av det totala antalet förskolor.

Vid nystart av förskolor krävs att personalgruppen är på plats, introduceras, förbereder starten och arbetssätt cirka en månad innan barnen kommer. Vid nyetableringar av avdelningar är det huvudsakligen barn i ettårsåldern vid start, det vill säga små barngrupper vilket gör att det kan vara svårt att komma upp till 10 kvm/barn i mätningarna.

I Norra Djurgårdsstaden planeras tidigt för nyetablering av förskolor. Vid nyetablering av förskolor i ett stadsutvecklingsområde av denna storlek bör stadsdelsnämnden kompenseras för kapitalkostnaderna (avskrivning och räntor) vid investeringar i inventarier som uppstår vid starten. Så är det inte idag utan respektive nyetablerad enhet ska inrymma kostnaderna. Det medför att nyetablerade enheter har svårt att nå budget i balans.

Barn, kultur och fritid

Anslaget för Barn, Kultur och Fritid innehåller inget för volymökningar. Stadsdelarna ställs inför problem vid planering av till exempel en ny parklek i ett stadsutvecklingsområde då planeringstiden för att få parklek med i byggplan är lång. Därför bör medel för satsningar i nyetablerade områden tillföras så att till exempel parklekar eller fritidsgårdar kan möta barn och ungas behov och bidra till ökad trygghet i denna typ av områden.

Stadsmiljö

Genom den stadsgemensamma satsningen på reinvesteringar förlängs parkanläggningarnas livslängd. Förvaltningens analys är att det i ett långsiktigt perspektiv kan vara mer ekonomiskt hållbart att se över driftbudgeten för att minska framtida behov av reinvesteringar. Förvaltningen ser därför ett behov av att se över fördelningsnyckeln för stadsmiljö. I det sammanhanget vore det intressant att använda driftskostnadsanalyser. När staden växer och nya parker byggs, ökar också behovet av skötselinsatser, men med det gällande fördelningssystemet ökar inte medlen för skötsel när nya parker tillkommer. Den verkliga kostnaden för de driftinsatser som krävs för att parkerna ska uppnå god kvalitet utifrån uppställda mål behöver tas fram. Differensen mellan driftbudget och resultatet av driftskostnadsanalys blir ett mått på det framtida reinvesteringsbehovet.

En utmaning gällande underhållet av parkerna är att budget för stadsmiljö tilldelas genom en fördelningsmodell som inte tar hänsyn till de personer som besöker stadsdelsområdet under dagtid, om de inte bor eller har sin sysselsättning i området. Parkerna har ett stort antal dagsbesökare som inte inkluderas i denna modell, till exempel skolelever, förskolebarn, turister och spontanbesökare. Parkernas driftbudget behöver motsvara behovet av underhåll, som är en följd av det ökande besöksstrycket. Detta är ytterligare en anledning att se över fördelningsnyckeln för stadsmiljö. I ett sådant arbete bör en referensgrupp med representanter från stadsdelsförvaltningarna delta för att bidra med kunskap och erfarenhet, i syfte att förnya fördelningsnyckeln så att den anpassas bättre till kostnadsdrivande faktorer och till hur parkerna nyttjas idag.

3.2 Investeringar

Investeringar (mnkr)	Prognos 2019	2020	2021	2022
Parkinvesteringar, riktade	5,5	5,5	8,5	5,5
Parkinvesteringar, nycklade medel	6,9	6,9	6,9	6,9
Klimatinvesteringar	2,2	2,1	1,8	1,8
Inventarier och maskiner	11,7	2,2	2,2	2,2
Summa	26,3	16,7	19,4	16,4

Riktade parkinvesteringar är beviljade av Trafikkontoret, för projektbeskrivning se bilaga 1 och 3.

För investeringsmedel fördelade genom fördelningsnyckeln genomförs parkupprustningar inom stadsdelsområdet.

Klimatinvesteringar avser utbyte av gammal armatur till ledbelysning, byte av vitvaror, elcyklar, solcellsskräpkorgar, fossilfri parkskötsel samt nyplantering av träd. Se bilaga.

Investering under rubrik "maskiner och inventarier" avser huvudsakligen investeringar vid upprättande av nya förskolor och underhåll/ersättning av inventarier. Under 2019 planerar förvaltningen modernisera förvaltningslokalerna. Ett genomförandeärende är taget i nämnd och behandlas av Kommunstyrelsens ekonomiutskott under mars. I samband med övergång till nya lokaler kommer i Tertialrapport 1 2019 investeringsmedel sökas motsvarande ca 9,5 mnkr.

I nuläget finns inte möjligheten att föra över outnyttjade investeringsmedel till kommande år. Det försvårar det långsiktiga arbetet med investeringar i stadsmiljön då det kan medföra att finansiering saknas för projekt som sträcker sig över flera år, som av olika anledningar blir försenade. Genom att kunna få möjlighet att i vissa fall föra över medel till nästkommande år skulle förvaltningen ha större möjlighet att planera för, och utnyttja tilldelade investeringsmedel effektivt, till fullo och för långsiktig hållbarhet.

4 Lokalförsörjningsplan

Samtliga nämnder ska utarbeta en lokalförsörjningsplan för att ge en samlad bild av stadens lokalförsörjning. Lokalförsörjningsplanen är ett verktyg för att staden på lokal och central nivå ska kunna planera det långsiktiga behovet av lokaler och den utgör ett viktigt led i arbetet att uppnå ett effektivt resursutnyttjande. Planen utgår från den lokalsituation som råder per den 1 mars 2019 och uppgifter redovisas med beräkning av helårseffekt.

4.1 Inledning

Östermalm har en ökande befolkning i tillkommande bostadsområden inom Norra Djurgårdsstaden men även på övriga Östermalm. Förvaltningen deltar aktivt i de nya

planprojekten för att bevaka att nya förskolor och gruppboendestäder planeras in bostadsområdena. För att säkra tillgången och möta behoven av nya förskolor och bostäder med särskild service samarbetar förvaltningen med Exploateringskontoret och Stadsbyggnadskontoret redan när markanvisning sker.

Gemensamma äldreboendeplaner och boendeplaner för utbyggnad av omsorgslägenheter tas fram av äldreomsorgsavdelningen och socialtjänstavdelningen, de redovisas inte här.

4.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler

Befolkningsprognosen visar en ökning av barn i förskoleåldern under perioden. Ökningen beror framförallt på de bostäder som planeras inom Hjorthagen och Värtahamnens område och andra byggprojekt i stadsdelsområdet. Antalet barn i åldern 1-5 år förväntas under planperioden öka och uppgå till 4056 barn 2022, enligt Swecos prognos. Andelen inskrivna barn i förskolan på Östermalm uppgår till cirka 93 procent av alla barn, av dessa går i januari 2019 drygt 55 procent i kommunala förskolor.

Enligt prognosen kommer antal förskoleplatser vara i balans HT 2019 och VT 2020 förutsatt att en förskola öppnar i kvarteret Brofästet (privat anordnare). Därefter väntas ett överskott fram till 2022, vilket i så fall kan möjliggöra omdisponeringar av de befintliga lokalerna ur ett verksamhetsperspektiv. Prognosen bygger på prognosdokument NDS med uppgifter från Exploateringskontoret och detaljplan samt behov förskoleplatser i förhållande till antal byggda lägenheter, beräknat på 21 platser per 100 nya lägenheter.

4.3 Kapacitetsbeskrivning

Förskolan är organiserad i fem förskolenheter som i sin tur består av ett antal förskolor fördelade på 37 adresser. Organisationsutveckling pågår och till hösten 2019 planeras det för fyra förskolenheter istället för fem.

Antalet barn i åldern 1-5 år som var inskrivna i Östermalms kommunala förskolor i februari 2019 är 2093 och i enskilda förskolor 1577 totalt 3670 barn.

Av stadsdelens 37 förskolor finns en teknisk kapacitet på 2262 platser och en bedömd verksamhetskapacitet på 2088 platser. Se bilaga.

Omförhandlingar av hyresavtal för 21 förskolor ska göras under perioden 2019-2021, vilket kan påverka nuvarande bestånd. På sikt strävar stadsdelen efter att kliva ur förskolor som inte uppnår normer enligt läroplan samt förskolor som blir dyra i drift vid hyresomförhandlingar. En beredskapsplan tas fram för att möta detta under 2019-2020.

4.4 Förändringar i lokalbeståndet

Innevarande år

- Under 2019 pågår förhandlingar om Ungdomsmottagningens lokaler på Norrtullsgatan 10. Hyresvärden önskar genomföra renoveringar i fastigheten vilket påverkar lokalernas utformning.
- Förvaltningen söker lokal till socialpsykiatrins träffpunkt samt lokal till personliga ombud.

- En översyn av hemtjänstlokalerna i stadsdelen genomförs.
- Hösten 2019 öppnar en ny öppen förskola tillsammans med en ny parklek i kvarteret Jackproppen. Likvärdiga förutsättningar att organisera parklek och öppen förskola inom stadsdelen uppnås om även nuvarande öppen förskolan på Villagatan samorganiserar med någon av parklekarna.

Planperioden 2020-2022

I Norra Djurgårdsstaden (NDS) fortsätter planeringen av områdets olika utbyggnadsetapper.

- Januari 2020 öppnar privat förskola med 65 platser i kvarteret Brofästet. Denna förskola skulle varit klar januari 2019 men är försenad ett år.
- Under hösten 2020 förväntas förskolan Anna, efter förseningar, bli klar för inflyttning. Den omfattar fem avdelningar motsvarande 84 platser.
- Under 2021 kommer en förskola i kvarteret Jackproppen med 72 platser, efter försening på två år. Förskolan kommer drivas i kommunal regi.
- Åren som följer, 2022-2023, beräknas ytterligare två nya förskolor öppna, dock finns osäkerhet i tidplan beroende på byggstartar.

På längre sikt

- På Lappkärsberget planeras byggnation av studentlägenheter. Ny förskola på 5-6 avdelningar planeras i ett av bostadshusen. Planerad inflyttning har försenats och beräknas nu till 2023.
- En möjlig omdisponering kan komma att göras 2023, med avveckling av en förskola i Hjorthagen som kan ersättas av en förskola i en SISAB ägd byggnad, vilken idag används till annat ändamål. Utredningar pågår.
- Under 2019 påbörjas ett arbete för ett vård och omsorgsboende, tillsammans med Micasa, i kvarteret Villebrådet som beräknas vara klart cirka år 2026.

4.5 Kostnadsutveckling

Lokalhyrorna på Östermalm är höga. Kostnadsökningen för nyligen genomförda omförhandlingar av förskolelokaler ligger mellan 10 – 70 procent, genomsnittlig ökning 33 procent.

Även kostnaden för nyproduktion i stadsdelen är hög, dels beroende på läge, dels höga hållbarhetskrav. För den senast färdigprojekterade och hyressatta förskolan i NDS ligger hyran per kvadratmeter på 3150 kr och årshyran per barn 30 000 kr inklusive värme.

Förskolan Jackproppen förvärvas under året till en förvärvskostnad på 35,8 mkr. Genomförandeärendet beslutades 2015 men byggnationen är försenad.

Även gruppbestäder och servicelägenheter påverkas av det höga hyresläget i nyproduktion vilket får till följd att dessa blir svåra att finansiera.

4.6 Effektiviseringsmöjligheter

Förvaltning ser över alla lokaler så de kan nyttjas så effektivt som möjligt, om det går att inrymma andra verksamheter i befintliga lokaler eller öka samutnyttjandet.

När nya förskolor planeras arbetar stadsdelen för att planera så yteffektivt som möjligt. Målet

är att samtliga lokaler och kvadratmeteryta nyttjas fullt ut där det är möjligt och där inte tekniska begränsningar, som ventilation, eller pedagogiska bedömningar, som storlek på barngrupper, begränsar.

Vid minskade behov avvecklas lokaler baserat på funktionalitet och lokalkostnad.

Administrativa lokaler

Östermalms stadsdelsförvaltning hyr sedan 1996-11-01 lokaler för förvaltningskontor av Vasakronan, med två entréer på Karlavägen 104 och Karlavägen 112. Stadsdelen växer och arbetsplatsen behöver moderniseras. Under 2019 avser nämnden se över nuvarande utformning av lokalerna. Inriktningsärendet togs i nämnden den 8 februari 2019.

Arean i nuvarande lokaler uppgår till 3368 kvm för cirka 185 anställda. Ytan är 18,2 kvm/anställd och årskostnaden 10 272 166 kr.

Arean i anpassade lokaler uppgår till 3484 kvm för cirka 220 anställda. Ytan är 15,8 kvm/anställd varav extern mötesyta är 450 kvm. Årskostnad preliminärt 14 000 000 kr.

Förvaltningen gör bedömningen att föreslagen verksamhetsanpassning av lokalerna ger en ökad flexibilitet och vid behov möjlighet att växa i anpassade och moderna lokaler. Föreslagen planlösning gör det även möjligt att vid minskat behov säga upp yta korridorvis.

Oxenstiernsgatan 31, Personliga ombud och fackliga representant, yta 113 kvm, antal arbetsplatser 5. Årskostnad 262 000 kr. Bostadsrättsföreningen önskar att denna verksamhet avflyttar under 2019 när nya lokaler hittats.

4.7 Övrigt

Utbyggnad av omsorgslägenheter

En gruppbostad om sex lägenheter är beställd i kvarteret Ängsbotten. Byggstarten är för närvarande inte känd.

Två gruppbostäder om sex lägenheter vardera är beställd i etapp Kolkajen, Ropsten med beräknad inflyttning 2022-2024.

Behovet av specialbovärdigheter för personer med funktionsnedsättning inom stadsdelsområdet kan tillgodoses genom planerad nybyggnation i Norra Djurgårdsstaden. Gruppbovärdigheter behöver byggas med rimliga boendekostnader för personer med speciella behov.

Parklekar

Parklekarna inom stadsdelen är i stora behov av upprustningar då byggnaderna har funnits med många år. Uppvärmning görs med direktverkande el. Tillgängligheten är inte optimal. En dialog förs med Fastighetskontoret som förvaltar parklekarna.

Omdisponeringar

Samtliga inhyrningar utvärderas årligen för alternativ användning beroende på behov och förändring i verksamheterna.